

# PS

## بازتعریف معنای پیروزی در اوکراین



**جوزف نای**  
استاد دانشگاه هاروارد

تعریف پیروزی در جنگ گاهی ساده است. جنگ جهانی دوم با تسلط نیروهای متفقین بر برلین و توکیو و برکناری رهبران آلمان و ژاپن به پایان رسید. از سوی دیگر، جنگ ویتنام به وضوح با شکست ایالات متحده پایان یافت؛ زیرا ویتنام شمالی موفق به فتح ویتنام جنوبی شد، در حالی که آمریکا با از دست دادن ۵۸ هزار نفر از نیروهایش ناکام ماند. از جنگ کره نیز عموماً به عنوان یک بن‌بست یاد می‌شود، زیرا این جنگ هرگز به طور رسمی پایان نیافت.

اما چنین تعاریفی می‌تواند گمراه‌کننده باشد. در عراق، ایالات متحده صدام حسین را از قدرت برکنار کرد، اما نه تسلیحات کشتار جمعی را پیدا کرد و نه این کشور را به یک دموکراسی پایدار تبدیل نمود. بدتر از آن، برخی تحلیلگران معتقدند که برنده واقعی ایران بود که به عنوان قدرتمندترین نیروی سیاسی در عراق ظهور کرد. از سوی دیگر، هر چند منطقه غیرنظامی در کره همچنان پایرجاست، نیمه جنوبی این شبه‌جزیره به یک دموکراسی موفق و شکوفا تبدیل شده که دارای درآمد سرانه سالانه ۲۵ هزار دلار است، در حالی که کره شمالی یک دیکتاتوری خطرناک با درآمد سرانه تخمینی ۱۲۰۰ دلار و بحران‌های مکرر غذایی است. در این بن‌بست، چه کسی پیروز شد؟

در اوکراین نیز تعریف پیروزی به اهداف جنگ و چشم‌اندازهای زمانی طرفین بستگی دارد. در سال ۲۰۱۴، روسیه به بهانه حفاظت از روس‌زبانان در کریمه و بخش‌هایی از منطقه دونباس شرقی به اوکراین حمله کرد. هشت سال بعد، روسیه تلاش کرد تا روند نابودی اوکراین به عنوان یک کشور مستقل را کامل کند. همان‌طور که ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه در سال ۲۰۲۱ نوشت، اوکراین را به عنوان یک ملت مستقل نمی‌پذیرفت و آن را بخشی از روسیه بزرگ می‌دانست. پوتین با استقرار نیروهایش در مرز، قصد داشت در عرض چند روز کیف را تصرف کرده و مشابه آنچه اتحاد جماهیر شوروی در بوداپست در سال ۱۹۵۶ و پراگ در سال ۱۹۶۸ انجام داد دولت اوکراین را سرنگون کند. پوتین شکست خورد. ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین، بر خلاف توصیه‌هایی که به او می‌گفتند از کشور بگریزد و یک دولت در تبعید تشکیل دهد، در کشور ماند، نیروهایش را بسیج کرد، پایتخت را نجات داد و نقشه‌های پوتین را نقش بر آب کرد.

تایستان گذشته، ویکتور اوربان، نخست‌وزیر دوستدار مجارستان، به مسکوکوفت تا میناجی‌گری کند اما نتوانست موضع پوتین را تغییر دهد. در این میان، دونالد ترامپ همچنان مدعی است که می‌تواند در یک روز مسئله جنگ را حل کند، اما به سختی می‌توان تصور کرد که چنین چیزی جز با تسلیم اوکراین ممکن باشد. اگر اوکراین پیروزی را به معنای بازپس‌گیری تمام اراضی اشغال شده توسط روسیه از سال ۲۰۱۴ تعریف کند، پیروزی در دسترس به نظر نمی‌رسد. اما اگر هدف حفظ استقلال به عنوان یک دموکراسی موفق و محفوظ دانستن حق بازپس‌گیری مناطق اشغالی در آینده باشد، پیروزی همچنان ممکن است. با این حال، این پیروزی نیز مانند آن است که پوتین نتواند پیروزی خود را اعلام کند. اوکراین باید از حمایت‌های کافی برخوردار باشد تا موقعیت چانه‌زنی خود را تقویت کند. حتی اگر اوکراین نتواند اهداف حداکثری خود را در کوتاه‌مدت به دست آورد، مشروعیت و امکان بازپس‌گیری خاکش در بلندمدت حفظ خواهد شد، به شرط آنکه دستاوردهای روسیه به رسمیت شناخته نشوند.

این رویکرد به «راه‌حل کره‌ای» معروف است. بر این اساس آتش‌بس برقرار و منطقه غیرنظامی ایجاد می‌شود و توسط صلح‌بانان بین‌المللی تحت نظارت قرار می‌گیرد تا در صورت شروع دوباره حمله توسط روسیه، دیگر کشورها نیز درگیر شوند. هر چند ممکن است در حال حاضر دستیابی به توافقی برای پذیرش عضویت رسمی اوکراین در ناتو از سوی ۳۲ عضو این ائتلاف دشوار باشد، گروهی از اعضای ناتو که خود را «دوستان اوکراین» می‌نامند، می‌توانند این منطقه را تحت نظارت داشته باشند و به هر گونه تجاوز جدید روسیه واکنش نشان دهند. در نهایت، اوکراین به کمک‌هایی برای بازسازی اقتصاد و دسترسی به بازارهای اتحادیه اروپا نیز نیاز خواهد داشت. هر چند این راه‌حل کره‌ای به اهداف حداکثری اوکراین در کوتاه‌مدت نمی‌رسد، اما به طور قطع شایسته این خواهد بود که به عنوان یک پیروزی برای اوکراین شناخته شود.



**محمدحسین لطف‌الهی**  
خبرنگار گروه بین‌الملل

انتخابات ریاست‌جمهوری تونس در حالی برگزار شد که رکورد بیشترین میزان عدم مشارکت در انتخابات ریاست‌جمهوری این کشور از سال ۲۰۱۱ و بازگشت دموکراسی به ثبت رسید و تنها ۲۸/۸ درصد از واجدان شرایط در انتخابات شرکت کردند.

کمیسیون انتخابات تونس، روز دوشنبه ۷ اکتبر با انتشار نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری این کشور اعلام کرد که قیس سعید موفق شده است با کسب بیش از ۹۰ درصد آرا برای یک دوره دیگر به عنوان رئیس‌جمهور تونس انتخاب شود. با این حال کارشناسان و بخش بزرگی از افکار عمومی در تونس معتقدند که انتخابات اخیر را نمی‌توان انتخاباتی آزاد و عادلانه دانست.

پیروزی قیس سعید در شرایطی به دست آمد که نرخ مشارکت واجدان شرایط در مقایسه با سال ۲۰۱۹ تقریباً نصف شده بود و رقبای اصلی و رهبران احزابی که می‌توانستند با اقبال عمومی مواجه شوند به بهانه‌های مختلف، ردصالحیت یا زندانی شده بودند.

سعید بخش زیادی از دوره ۵ ساله نخست خود را صرف طراحی یک قانون اساسی جدید کرد که توازن میان قوا را از بین برده و دولت را به قوه‌ای مسلط بر پارلمان و دستگاه قضایی بدل سازد. حالا مخالفان رئیس‌جمهور تونس می‌گویند انتخابات اخیر از نفس‌های دموکراسی و تلاش برای کسب آزادی در کشوری بود که از زمان بهار عربی آغاز و از سال ۲۰۲۱ و هم‌زمان با تغییر قانون اساسی به شیوه‌ای عجیب به اغماز رفته بود.

سارا یرکس، عضو ارشد بخش خاورمیانه و شمال آفریقای اندیشکده کارنگی، پیش از انتخابات تونس در مقاله‌ای پیرامون این انتخابات نوشت: «اگر فقط به ظاهر کلی آن نگاه کنید، به نظر می‌رسد که انتخاباتی عادی و احتمالاً دموکراتیک است. اما زمانی که لایه‌های این موضوع را کنار می‌زنید، مشخص می‌شود که این انتخابات به هیچ وجه آزاد و عادلانه نیست. این انتخابات واقعاً به معنای پایان‌گذار دموکراتیک تونس است.»

### فلس یک؛ کودتای یک نفره

روز ۲۵ جولای سرآغاز نوعی کودتا از سوی قیس سعید بود که به باور تحلیلگران دموکراسی نوپا در تونس رایک دهه به عقب بازگرداند. رئیس‌جمهور تونس نخست‌وزیر و تقریباً تمامی وزرای دولت را اخراج کرد، پارلمان را به حالت تعلیق درآورد و پس از مدتی از قانون اساسی جدیدی رونمایی کرد که بخش‌هایی از آن توسط خود او نوشته شده بود. او همچنین با صدور فرامین و تصویب قوانین جدید کوشید تا آزادی بیان در تونس را تا حد ممکن محدود کند.

در پی اخراج وزرا و تعلیق پارلمان از سوی رئیس‌جمهور تونس، راشد الغنوشی، رئیس وقت پارلمان و رئیس حزب حرکت‌النهضة و جمعی از نمایندگان به پارلمان رفتند اما ارتش مانع ورود آنان به ساختمان مجلس شد. اظهارات اعتراضی در واکنش به این اقدام در پایتخت و برخی شهرهای تونس توسط طرفداران الغنوشی برگزار شد اما در نهایت با سرکوب، این اعتراضات پایان یافت.

در نهایت قیس سعید با برگزاری یک همه‌پرسی در جولای ۲۰۲۲ که تنها ۳۰/۵ درصد واجدان شرایط در آن شرکت کردند، قانون اساسی جدید مدنظر خود را به تصویب رساند تا تغییرات مدنظرش را در ساختار سیاسی تونس اعمال کند. بر اساس گزارش روتترز، تونس که در دهه‌های گذشته پس از استقلال از فرانسه، تجربه دو رئیس‌جمهور اقتدارگرا، حبیب بورقیبه وزین العابدین بن‌علی را داشت، در قانون اساسی سال ۲۰۱۴ تلاش کرده بود نقش رئیس‌حکومت را محدود کند.

بر اساس قانون اساسی جدید، رئیس‌جمهور نخست‌وزیر و وزرا را تعیین می‌کند و همچنین می‌تواند به‌طور یکجانبه آنان را عزل کند. در حالی که در قانون اساسی سال ۲۰۱۴ پارلمان مسئول اصلی تشکیل دولت بود، در قانون اساسی جدید، کابینه تونس نیازی به رأی اعتماد پارلمان ندارد. همچنین بر اساس قانون اساسی جدید تونس، لویاچی که از سوی رئیس‌جمهور به پارلمان پیشنهاد می‌شود باید برای بررسی، «در اولویت» قرار بگیرد. در قانون اساسی جدید، قوه مقننه تونس از دو مجلس تشکیل می‌شود: یکی «مجلس نمایندگان مردم» که همان پارلمان تونس است که اعضای آن با رأی مستقیم مردم انتخاب می‌شوند و اکنون نیز وجود دارد. دیگری مجلس «شورای مناطق و نواحی» است که اعضای آن از سوی شوراهای محلی و با رأی غیرمستقیم مردم انتخاب می‌شوند.

در قانون اساسی جدید تونس، برای رأی عدم اعتماد به کلیت کابینه و انحلال آن باید دوسوم هر دو مجلس به عدم اعتماد به کابینه رأی دهند که ناظران آن را بسیار بعید می‌دانند. همچنین در صورت دو بار رأی عدم اعتماد به کابینه، رئیس‌جمهور این اختیار را دارد که بین‌پذیرش نظر پارلمان و انحلال پارلمان یکی را انتخاب کند. نکته شاخص دیگر قانون اساسی جدید تونس پیش‌بینی نشدن روندی برای استیضاح رئیس‌جمهور است. همچنین کنترل دستگاه قضایی تونس تا حدود زیادی در دست رئیس‌جمهور خواهد بود.

### انتخابات ۲۰۲۴؛ رقابت با هیچ‌کس

در انتخابات ریاست‌جمهوری اخیر، قیس سعید از قوانین اقتدارگرایانه جدید بهره برد تا اطمینان یابد هیچ‌کدام از چهره‌های مطرح اپوزیسیون که ممکن بود شانس برای پیروزی در انتخابات داشته باشند، در رقابت‌نهایی حضور نمی‌یابند.

بر همین اساس، در حالی که ده‌ها نفر برای کاندیداتوری اعلام آمادگی کرده بودند اما کمیسیون انتخابات که از سال ۲۰۲۲ به این سوزیر نظر خود رئیس‌جمهور فعالیت می‌کند، تنها ۳ نفر شامل

### تحوّلات آفریقا



# پایان ناخوش يك دهه

## درباره انتخابات ریاست جمهوری اخیری

قیس سعید را به عنوان کاندیدای نهایی تأیید کرد. برای مقایسه، در انتخابات ۲۰۱۹ که سعید طی آن به قدرت رسیده بود، ۲۶ کاندیدا با یکدیگر رقابت می‌کردند. در این دوره ۱۷ نفر به طور رسمی برای کاندیداتوری ثبت‌نام کرده بودند. ۱۴ نفر از این افراد به دلایل گوناگون از جمله «عدم جمع‌آوری امضاهای لازم»، «عدم انطباق با معیارهای ملیت» یا «عدم ارائه ضمانت‌های مالی لازم»، ردصالحیت شدند. علاوه بر این، ۷ داوطلب کاندیداتوری اعلام کردند که به دلیل عدم ارائه گواهی عدم سوپیشینه از سوی وزارت کشور (شرط جدیدی که قیس سعید به قانون اضافه کرده بود) نتوانستند ثبت‌نام خود را تکمیل کنند. کمیسیون انتخابات تونس مدعی است که هیچ‌کس با این دلیل ردصالحیت نشده است.

یکی دیگر از چالش‌های پیش از انتخابات ریاست‌جمهوری نیز این بود که دادگاه اداری تونس، عالی‌ترین نهاد قضایی مسئول در عرصه انتخابات حکم به بازگشت سه کاندیدا به رقابت‌ها و لغو حکم ردصالحیت آن‌ها داد اما در نهایت کمیسیون انتخابات اعلام کرد که «این کمیسیون تنها نهاد مسئول در این زمینه براساس قانون اساسی است» و از اجرای حکم دادگاه خودداری کرد.

در پایان به جز قیس سعید، تنها دو کاندیدای دیگر یعنی العیاشی زمال، عضو سابق پارلمان و زهیر مغزای در رقابت باقی ماندند. زهیر مغزای یکی از رقبای قیس سعید بود که اتفاقات همین اواخر از او حمایت می‌کرد. او حامل پروژه‌ای چپ‌گرایانه و حاکمیت‌طلب مشابه رئیس‌جمهوری کنونی بود که پس از اعلام نامزدی به انتقاد از عملکرد دولت پرداخت و خواستار توجه رأی‌دهندگان شد. نامزد دیگری که مجوز رقابت با قیس سعید را دریافت کرده بود عیاشی زمال، یک صنعتگر لبرال ۴۷ ساله بود که عموم مردم شناخت چندانی از او نداشتند. او که پیش‌تر به عنوان نماینده به مجلس تونس نیز راه یافته بود پس از اعلام نامزدی طی حکمی قضایی در ابتدای سال جاری به زندان افتاد. زمال که حمایت نیروهای چپ و چهره‌های اکثریت سابق مجلس کشورش را به همراه دارد در سه پرونده جداگانه به ظن شبههانی درباره امضای حمایتی

جعلی به ۱۴ سال و دو ماه حبس تعزیری محکوم شد. در واکنش تیم انتخاباتی او ضمن فراخواندن شهروندان تونس به پای صندوق‌های رای به صورت گسترده، خواستار صیانت از صندوق‌های رای و عدم دستکاری هیئت برگزارکننده در آرا شدند اما راه به جایی نبردند. در پایان زهیر المغزای، ۱/۹۷ درصد آرا و العیاشی زمال نیز ۷/۳۵ درصد آرا را کسب کردند تا قیس سعید با ۹۰/۶۹ درصد آرا برای یک دوره ۵ ساله دیگر رئیس‌جمهور شود.

### اقتصاد؛ پاشنه آشیل رئیس‌جمهور اقتدارگرا

قیس سعید که در پنج سال نخست ریاست‌جمهوری خود به طور پیوسته به تضعیف نهادها و حاکم کردن فضای رعب و وحشت در تونس مشغول بود، برای رسیدگی به مسائل و مشکلاتی که بیشترین اهمیت را برای مردم تونس دارد، فرصت چندانی نداشت. نتایج نظرسنجی «عرب بارومتر» حاکی از آن است که ۴۰ درصد از شهروندان تونس، اقتصاد را بزرگترین مسئله پیش روی کشورشان می‌دانند. مسئله فساد نیز با ۲۸ درصد رتبه دوم قرار دارد. این یافته‌ها با ارزیابی شهروندان تونس از وضعیت اقتصادی کشور همخوانی دارد؛ ۸۵ درصد از شرکت‌کنندگان در این نظرسنجی، وضعیت اقتصادی کنونی را «بسیار بد» یا «بد» توصیف کرده‌اند.

شاخص‌های اقتصادی نیز این نگرانی عمومی را تأیید می‌کنند. بیشتر شاخص‌های کلیدی اقتصادی تونس، نه‌تنها بهبودی چشمگیری نداشته‌اند، بلکه در برخی موارد حتی نسبت به سال ۲۰۱۹، یعنی آغاز به کار قیس سعید، وضعیت بدتری پیدا کرده‌اند. نرخ بیکاری که در سال ۲۰۱۹ اندکی بالاتر از ۱۷ درصد بود، اگرچه در سال ۲۰۲۲ به حدود ۱۵ درصد کاهش یافت، اما مجدداً روبه افزایش بوده و در حال حاضر به بیش از ۱۶ درصد رسیده است. رشد پیش‌بینی شده تولید ناخالص داخلی برای سال ۲۰۲۴ تنها ۱/۹ درصد است که رشد بسیار اندک و تقریباً مشابه با نرخ ۱/۶ درصدی سال ۲۰۱۹ را نشان می‌دهد. نرخ تورم نیز از ۷/۱ درصد در سال ۲۰۱۹ به ۸/۵ درصد در سال ۲۰۲۳ افزایش یافته است. هر چند

عکس: AP